

Vegyteni kérdés:

Mi a neve azon alkaloidnak, a melyet az aconitum fajok gumóiból és leveleiből nyerünk? Szagtalan, színtelen, csipős, keserű, nem illékony; oldódik vízben, aetherben és alkoholban; nagyon mérges, ideges fájdalmak, csúsz ellen használják.

Megfejtési határidő október 23.

A 40. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az a két szám 21 és 9. **Földrajzi kérdés:** Ardèche-folyó. **Történelmi kérdés:** Zágoni Aranka György. **Természetrizsi kérdés:** gyékény (typha); leveleit kosár és gyékényfonásra használják.

Helyesen fejtették meg: Kelemen Imre, Bauer Gyula, Blasko Arthur, Farkas Tivadar, Kozsereán Gergely, Schwarcz Tibor, Veszeley Mihály, Pongrácz József, Krausz Mór, Hegedűs Tibor, Miróczky János, Chabada Jenő, Puskás Endre, Windt Lajos, Kutlik Félix, Weichherr Mór, Miróczky Árpád, Bohrandt Lajos, Hübner János, Michaletzky Vilmos, Ács Nagy István, a 2473. sz. előfizető, Halmi Gyula, Gerstl Árpád, *Nyúl István*, Denk Gusztáv, Kárász Géza, Szenyovszky Ferencz, Nagy Vincze, Szécskay Dezső.

A kitűzött könyvjutalmat, Kisfaludy S. «Regék a magyar előidőkől» cz. kötetet *Nyúl István* gimn. IV. oszt. tanuló nyerte el Gyöngyösön (Bene-utca 1178. sz. a.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. G. Temesvár. Az ígért pazar, kedves Gergely barátunk, csak fogantatja is legyen. Iparkodunk kívánatait teljesíteni és kíváncsian nézünk az újról toborzás eredménye elé. — **W. Fr.** Pozsony. A tudósítást stilizálja meg, ne csupán programszámokat adjon. Az önképzőkörökben lüktető életet akarjuk látni, de a száraz statisztikai adatok egymagukban semmiről sem világosítanak fel. Ugyanez szól még sok tudósítónknak. — **E. J.** Nagyszombat. Nem tenne-e öre fura hatást az a látvány, a midőn tűzvérű, szellőlábú magyar paripán lomos svábruhába bújó legény ül? Körülbelül e képpel lehetne összevetni annak impressióját, ha egy zamatos magyar költemény alatt prózai német nevet látunk. Ezért lett az *Eislerből Erdős*, mi kissé önkényes eljárás ugyan, de a leggyakrabban alkalmazott szerkesztői licenctiük közé tartozik. Sose búsuljon azért, kedves hívünk, Erdős! — **K. H.** Székesfehérvár. «Emlékezet» című költeményét helyünk szűke miatt csak kivonatolva, *rímeiben* mutatjuk be: *völgy ölén—vagyom én, illatár—napsugár, csalogány—virány, ibolya—illata, nap le száll—hangcsal, gallyakon—odvakon*. Olvasóink már ebből tudni fogják, mit akar ön. — **D. M.** Kunfélegyháza. Az «Előre»-ben tisztességes, komoly szellem lakozik, nem úgy, mint egy mest felbukkant, tisztavirág-életűnek ígérkező társában, mely elég vakmerő magát egyetlen magyar ifj. lapnak nevezni. — **ifj. Cs. K.** Budapest. Igazán sajnáljuk, hogy ennek a szépen szóló lantnak zengését nem közölhetjük most olvasóinkkal, mert már sok költeményt hoztuk e nemből. Mások mást — örömmel. — **A. N. J.** Szolnok. Forduljon kérem a kiadóhivatalhoz. — **E. Gy.** Szeged. Hogy megjelent-e, azt a «Kosmos» tudná meg mondani. — **W. J.** Budapest. A névmagyarosítási kérvényt, születési, meg erkölcsi bizonyítvánnyal és apjának beleegyezési nyilatkozatával ellátva, az alispánságnál kell benyújtani. Magyarosíthatja nevét külön, testvérei nélkül, ám azok, ha később követni akarják példáját, más nevet, mint az öné, nem választhatnak. — **Gr. Battány L.** Ikervár. A lap késő kézbesítésének oka csak az ottani postahivatalban keresendő, mert tőlünk mindig pénteken expedáljuk a példányokat. Lehet, hogy valami buzgó hívünk előbb el-

olvassa, mielőtt kézbesítik. A hiányzó számokat elküldtük. — **H. B.** Miskolcz. Ugyanezt mondjuk önnek is. A hiányzó 36. számot elküldjük. — **Cicero.** 1. Vegyteni szerezket bármely droguistánál szerezhet. 2. Nem tudjuk. 3. Wodiánernél, Adrássy-út 21., ára 80 kr. Ez megbízható, pontos, könnyen kezelhető. — **F. Ö.** Szt. Gotthard. Jó tudósításokat mindig szívesen fogadunk. — **Miróczky Á.** Kérjük, ne mellékeljen mindig két levelező-lapot; nem tudunk vele mit csinálni. Azt csak nem gondolja, hogy rejtvénymegfejtéseire külön válaszolunk. Hisz a nevének kiírásával igazoljuk, hogy megfejtése megérkezett. — **S. D.** Miskolcz. Szeretjük a lelkes ifjakat, de pattogni gyerekhez nem illik. A hiányzó két számnak utána nézünk, s ha lehet, megkerítjük.

Kitűnő magyar ifjusági iratok:

Arany ABC. Irta Lajos bácsi (Baróti Lajos álnéve). Pompás színnyomatu képpel. színyv. számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Illy fényes kiállításban ABC képeskönyv még nem jelent meg. — **A ciribusan.** Kartonirozott szép képeskönyv, vidám apró verskékekkel ellátta Lajos bácsi — 60
Baróti Lajos. Köpéságok. 47 pajkos gyermekesny. Jankó, Cserépy stb. 217 művészi caricaturával. Díszkötésben — 1.50
Andersen legszebb meséi. Baróti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színynyomatu vászondizskötésben — 2.—
Ugyanez olcsóbb kiadás, színes címképpel — 1.50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baróti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel — 1.50
Ezeregyéj. Arab elbeszélések. A magyar ifjuság rész. áldolg. Baróti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondizskötésben — 2.40
Ugyanez olcsóbb kiadás, 150 képpel színes kötésben — 2.—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyaritá Baróti L. 120 képpel. Színynyomatu remek vászondizskötésben. (A legszebb, legdíszesebb magyar kiadás) — 2.40
Baróti Lajos. Addig jár a korszó a kutra, míg el nem török. Elbeszélés az erettebb ifjuság részére Napoleon háborus korából. Magyarra fordította Baróti Lajos. Öt színnyomatu képpel — 1.20
Harcz az indiánokkal. Érdekesítő elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baróti Lajos. Vonzó címképpel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve — 1.20
A hajótöröttök kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. cz. elbesz. nyomán írta Baróti Lajos. Színes képpel. Díszkötésben — 1.20
Robinson Crusoe viszontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baróti Lajos. Elegáns színes címképpel, kötve — 1.40
Ugyanez diszkidásban, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtáblájú egész vászondizskötésben — 2.—
Münchenhausen báró csodálatos kalandjai szárazon és vízen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Díszköt. A legszebb magyar kiad. — 2.—
A klasszikus ókor legszebb hősmondái. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantisz Viktor, 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Erettebb ifjuságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondizskötésben — 2.—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fiatal leányok számára átdolgozta Rudnyánszky Gyula. 4 nagy, azonkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiányzó nő, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajándékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondizskötésben — 2.—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,
Budapest, IV., Muzem-körút 15. sz.

Baróti által hirdettet új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen. ✎

Középiskolai Matematikai Lapok.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési ár egész évre 4 korona.

Kiadóhivatal:

Budapest, VI. ker., Hunyadi-tér 11.

A VI. évfolyam második száma

a következő tartalommal jelent meg: Vázlatok a matematika történetéből (Euclides). — Hol a hiba? — Írásbeli érettségi feladatok. — 19 kitűzött feladat. — 16 megoldott feladat. — A csillagos ég. 7869

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	D. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

KIS-KÖRÖSÖN.

A Tanulók Lapja számára.

Szent érzésekkel, magasztos gondolatokkal indultam el. Hogy is ne lettek volna érzéseim szentek, gondolataim magasztosak, midőn Petőfi szülőházához zarándoklom! Nemsokára meglátom a tájt, melyen bölesödala keresztül rezgett, meglátom a szobát, a szögletet, a hol először látott napvilágot, meglátom az udvart, hol bölesőjét ringatták. Tanárok és tanítványok mentünk együtt e helyre, hazafias kegyelet vitt bennünket.

Az ünnepélyes hangulat, mely kis csapatunkban uralkodott, természetes volt, szintúgy mint a kegyelet, melylyel a poros útra, a szalmafedelű házakra néztünk és mindenre, a mi szemünk elé tárult a kék égtől a szürke földig.

A kéményeken itt-ott kelepelt egy gölya, s nem messze repdesett esőrében faaggal a párja.

Ezeket a serény hajléképtőket néztük, midőn elérünk az emlékműhöz.

Nem pillanatnyi az a hatás, melyet az egyszerű mellszobor rám gyakorolt.

Elgondolkoztam...

Ez az a hely, hol a kisedes édes játékaikat üzte, itt a szobor megett hangzott el zümmögő, andalító danával, hogy: «Cserebogár, sárga cserebogár...»

És azóta a kiskörösi hentes fiából nagy ember lett, halhatatlan ember. És azóta a kiskörösi hentes fia nyomtalanul elveszett harcban, küzdelemben a szabadságért, melyre egész életén át vágyakozott.

Sírját nem jelzi emlékkő, a magyar nemzet nem vihet koszorút nagy költője sirhantjára. Egész Magyarország népének költőjét egész Magyarország földje őrzi.

De ott van a táj, hol bölesödala zengett, oda

megy a hálás nemzet koszorújával, elragadtatásának szózatával: «Köszöntelek! Diesőség neked!» Oda, a hol először örült neki valaki: az az egyszerű házaspár, a hentes, meg a hitvese; oda, hova a nagy költő minden Szilveszter-napon oly melegen gondolt vissza-vissza, úgy hogy költészetének fénye mindig ez idő tájban csillog legragyogóbban; oda, hova az a hideg deczembervégi nap elhozta Petőfit, a hol feltűnt az üstökös, hogy egy rövid, de szép pálya után, miközben mindég csak világított és tündökölt, letűnjék...

Körülálltuk a szobrot, ezt a kis emléket, mely egyszerűségével lepett meg. Az egyetlen dísz rajt az az arany babékoszorú, melyen belül ez van írva: «Petőfinek».

Most előállt egyik társunk s elszavalta a «Magyarok istenét». Megdobogott a szívünk. A költő félrekiáltja a kislelkűeket, kik kétségbe vonják, hogy van a magyarnak istene. Mi pedig, magyar fiúk, abban a pillanatban éreztük, tudtuk, láttuk, hogy manapság kiveszett a kislelkűeknek ez a fajzata; éreztük, tudtuk, láttuk, hogy körülöttünk virágozik a haza hatalmas fája és dobogóan lüktet a nemzet élete... Mikor aztán társunk oda jutott, a hol a költő a szép jövőt reményli, ujjongott mibennünk az öröm: teljeseedsbe ment vagy legalább a teljeseeds küszöbén van a költő reménykedése, mert a magyarok Istene él, véd, oltalmaz bennünket!

Azután kedves tanárunk mondott nekünk szép beszédet Petőfiről. Még egy költeményt hallhattunk: Petőfi levelét Aranyhoz; majd elbűsültünk a szobortól és mentünk a szülőház felé.

A falún hamar keresztülértünk s megláttuk az alacsony lakot, a fehérre bemeszelt kis ablakú házat, melyen egy tábla hirdeti: «Itt született Petőfi 1822-ben».

Alacsony, gerendás szobáskába léptünk, melynek falain koszorúk lógtak. A szoba közepén asztal, pár szék áll. Az asztalon könyvek fekszenek, melyekbe az ide zárandóklók írják be nevüket. Az első beíró Jókai Mór.

Mutatják a szögletet, a hol Petőfi bösesője állt. Elképzelttem a Szilveszter-éjszakát. Künn zúg a szél, hó lepi a tájat. A kis szobát barátságos meleggel tölti be a kályha, a mécs halvány világot áraszt. Megvilágítja az örvendő szülőket...

Festegtettem volna én sokáig ezt a képet lelki szemeim előtt, a mikor valamelyikünk rágyújtott a költő dalára, az édesre, az andalítóra. Annyira el voltam merülve gondolataimban, hogy csak az első refrain ébresztett föl: Cserebogár, sárga cserebogár.

Midőn ez utoljára elhangzott, még néhány költeményt szavaltunk Petőfőtől. Aztán beírva nevünket a könyvbe, távoztunk. Távoztunk, soha nem enyésző benyomásokkal, megható és fölemelő érzéssel, kedves emlékekkel a szívünkben.

Most az ebéd következett. Vigan költöttük el, szintűgy vig volt a játék és a hazautazás a magyar államvasút egy szellős harmadosztályú kocsiában, a melyben elphilosopháltunk Budapestig.

íj. *Wlassics Gyula.*

A JÉG-SPHYNX.

14

Irtá Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

— Úgy van, a matrót Allennek hívták, ő itt nemsokára elpusztult a sziklák között.

— A part dombjáról Pym és Dirk Péter látták a «Jane» pusztulását, a bennszülött vadak támadását.

— Látták.

— Aztán egy csónakot keritettek hatalmukba és ott hagyták Tsalal szigetét.

— Szórol szóra úgy történt, a mint mondja.

— Húsz nappal utóbb, midőn a ködvilágba érkeztek, mindkettejüket a nagy vizomlás felé sodorta a tenger árja?

Hunt erre nem szólt semmit... tétovázott... érthetetlen szavakat motyogott... mintha emlékei között keresgéltné volna. Végre reám vetette a szemét és rázta a fejét.

— Nem, ... mindakettő nem ... Értsen meg jól engem ... Erről nekem Dirk Péter soha sem szólt.

— Dirk Péter? — vágott közbe a kapitány élénken. Te ismerted Dirk Pétert?

— Bizony.

— Hol?

— Vandaliában ... Illinois államban.

— Őmondotta el neked ezeket a dolgokat mind?

— Ő maga.

— Egyedül tért haza onnan, a hova Pym Arthurról és a többiekkel ment?

— Egyedül.

— Beszéljen, ... kérem, beszéljen erről! ...

Mondjon el mindent, a mit tud! könyörögtem én. Roppant izgatott voltam, mintha a hátamon hangyák mászkáltak volna, minden csepp vérem bizsergett.

Hunt ha zavarosan, ha tördelten is, de beszélt. Elmondta, hogy a ködös világban, mikor az örvényes zuhatag felé ragadta az ár a csónakot, hirtelen egy hatalmas jégtuskóba ütköztek, Dirk Péter a tengerbe zuhant, de sikerült a jégtáblára felkapaszkodnia, s látta a mint a Pymet a csónak vitte tovább a tengeren ... A «szegény, kedves Pym» — így mondá Hunt meghatottságtól remegő hangon — él most is, lemm délen valahol ...

Annyit tehát megtudtunk, hogy Pym és Dirk Péter ama válságos pillanatban elszakadtak egymástól. Ezt kétségbe vonni egyáltalában nem volt semmi okunk.

— Mi történt aztán Dirk Péterrel? — kérde Guy Len kapitány.

— Hát ... aztán a jég úszott vele, az ár megfordult valahol lejjebb és vissza vitte Tsalal szigetére... Halakat fogott, azzal élt... Nyersen ette meg.

— Mikor került vissza a szigetre?

— Nekem azt mondta, hogy három hét múlva azután, hogy onnan elmenekült.

— Nos, valami nyomára nem bukkant a «Jane» embereinek?

— Nem ... úgy mondta, hogy senkit sem látott ott ... éppen senkit. Sem embert, sem állatot ... Mind elpusztultak azok, ... Dirk Péter úgy mesélte nekem.

— Hát a fekete arcú bennszülöttek?

— Azokat sem látta, éppenséggel senkit sem látott.

— Azután mit csinált?

— Értse meg jól, a part mentén egy csónakot talált, volt benne szárasztott hús, több hordó ivóvíz ... beleült a csónakba, déli szél fújta épen, s az vitte heteken át ... mind vitte. Elhíhetik bátran, mert csak azt mondom, a mit Dirk Péter mesélt el százszor is ... Aztán jött egy czethalász-hajó, az felvette, Amerikába visszavitte.

Hunt elbeszélése meggyőzött minket arról, hogy Poë Edgar még sem merítette csupán a fantáziájából azt a csodálatos történetet. Az Amerikába visszatért Dirk Péter átadta neki Pym Arthurról naplóját, s annak alapján írta. Csak azt nem tudtuk, nem is tudhattuk, hogy mi történt Pymmel és a «Jane» többi hajótöröttjeivel?

Továbbá tény az is, hogy Pym sohasem találkozott Poë Edgarral. Most már azt is tudtam, hogy nem álom volt az, midőn éji órán e keserves panaszzavakat hallottam:

— Hát Pym, ... a szegény Pym! ... A szegény Pymről nem szabad megfeledkezni.

Bizonyára Hunt sompolygott be a kabinomba, s ő mondotta.

Guy Len kapitány, minekutána Huntot min-

denről kikérdeztem, a fedélzeten összegyűjtötte a matrózokat, s így szólt Hunthoz:

— Figyelj reám, Hunt, gondold meg jól, hogy komolyak a kérdések, melyeket hozzád intézek. Hunt végig nézett a matrózokon.

— Te azt mondom, hogy mind az, a mit Pym Arthurról beszéltél, igaz?

— Azt mondom, hogy mind igaz.

— Ismerted Dirk Pétert?

— Ismertem.

— Több évig laktál vele Illinoisban?

— Kilencz álló

esztendeig.

— Ő mesélte el neked ezeket a dolgokat?

— Ő.

— Te magad is hiszed, hogy minden úgy történhetett?

— Szentül hiszem.

— Dirk Péter meg volt arról győződve, hogy a «Jane» hajótöröttjei Tsalal szigeten mind egy szálig elpusztultak?

— Meg volt győződve, sőt Pym Arthur is meg volt győződve arról, a mint Dirk Péter nekem mondta.

— Hol láttad Dirk Pétert utoljára?

— Vandaliában.

— Mikor?

— Ez előtt két évvel.

— Kettőtök közül melyik ment el előbb Vandaliából: te vagy ő?

— Egyszerre jöttünk el.

— Te hova indultál?

— A Falkland-szigetekre.

— Hát ő?

— Ő ... Hunt megállott, s szeme Holt Mártonon akadt meg, azon a matrózon, kinek az életét megmentette volt.

— Nos, megértetted, hogy mit kérdeztem az imént tőled? — sürgeté izgatottan a kapitány.

— Értettem.

— Felelj! Dirk Péter eltávozott Amerikából, mikor együtt eljöttetek Illinoisból?

— El.

— Hova indult? ... Felelj! ...

— A Falkland-szigetekre.

— És most hol van?

— Itt áll. Én vagyok!

II. FEJEZET.

Elhatározták.

Dirk Péter! ... Hunt volt Dirk Péter, a meszticz, Pym Arthurnak ugyanaz a Dirk Péter, a kit

Guy Len kapitány hűséges társa, oly sokáig és oly hasztalanul keresett az

Egyesült-Államokban: a Dirk Péter, a kinek jelenléte újabb ok volt arra, hogy utunkat a déli sarktengeren tovább folytassuk.

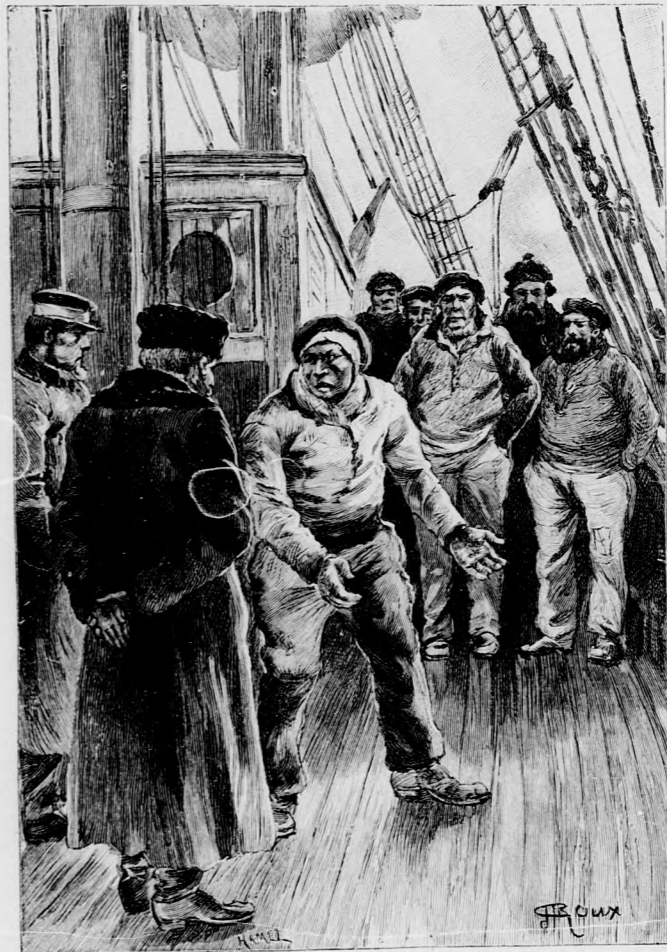
Éppenséggel nem csodálkozom azon, ha a nyájas olvasó már régebben kitalálta volna az előzményekből, hogy Hunt tulajdonképpen nem más, mint Dirk Péter.

Sőt bizonyára különösnek találhatta azt, hogy sem Guy Len, sem én előbb fel nem ismertük a sajátos emberben Pym Arthur híres meszticz barátját. Vajjon mi lehetett ennek az oka?

Mindenekelőtt mi a Falkland-szigeteken találkoztunk Hunttal, vagyis igazabban Dirk Péterrel, holott azt tudtuk

róla, hogy Amerikában lakik; továbbá a Falkland-szigeteken minden nemzetbeli matrót, így fél indianust, fél európaít is láttunk, nem esoda tehát, ha a napbarnította arcú, izmos fizkóban nem kerestük Dirk Pétert. A «Halbrane» fedélzete kerülve nagyon zárkózott volt, jóformán a hangját is csak most, első fellépése alkalmával hallottuk. Gyanusnak elég gyanus volt, s ha most apróra elgondolom mindazt, a mit tett, s a mint viselkedett: még világossabban látom, hogy ő nem lehet más, mint Pym Arthurnak a barátja.

*

«FIGYELJ REÁM, HUNT!» ...

Nemde ő kalauzolt minket a Bennet és Tsalal-szigeteken; már akkor olybá tűnt fel, mint a ki járt már ezeken a szigeteken. Nyilvánvaló tehát, hogy vakok voltunk, én is, meg Guy Len kapitány is. Mert lám, a Poë Edgar vad külsejű, de csak «látszólag vad külsejű» meszticze nagyon hasonlíthatott a mi hallgatag Huntunkhoz: ez a tömzsi Herkules, ezek az óriási erőt eláruló izmok, a rengeteg, s páráját ritkító tenyér, a hatalmas fej és szörnyen szétterpeszkedő száj, a hosszú fogak, melyeket az ajkak hasztalan igyekeztek csak félig is elfedni: nemde mind a Dirk Péter leírásából valók?

Viszont azt sem szabad elfelednünk, hogy a «vad meszticze» a tizenegy év alatt kissé megváltozott. Emberek között forgott, s a civilizációból egy és más réa ragadt. Némileg megtörték a sors csapásai, hozzá simúlt a környezethez, — megszeliődött.

Annak is van magyarázata, hogy miért titkolta oly makacsul előttiünk az igazi nevét, holott jól tudta, hogy Guy Len kapitányt minő szándék vezeti délre.

Bizonyára félt, hogy irtózáttal fognak tőle elfordulni a matrózok, ha megtudják, hogy ő az a bizonyos Dirk Péter, a ki a «Grampus»-on szörnyűséges dolgot művelt: Parkert megölte, evett a húsából, vérével csillapította le a szomját. Legfeljebb akkor árulta volna el, hogy ő ki, ha előre tudta volna a hatást; ha tudta volna azt, hogy a «Halbrane» kapitánya hajlandó lesz tovább keresni Pym Arthurt.

Néhány évig Illinoisban élt, aztán a Falkland-szigetekre ment, s mind várta az alkalmatosságot, hogy a déli tengerre mehessen, a hol az ő szegény barátja: Pym Arthur szenved valahol...

Mióta ez a különös ember a végső pillanatban megnyilatkozott, engem folyton nyugtalanított az a gondolat, hogy Dirk Péternek igaza van, hogy Pym Arthur nem halt meg. No meg az is érdekelt: milyen zavarba jönne Poë Edgar, ha a «Halbrane» visszavinné elevenen Pym Arthurt Amerikába, azt a Pym Arthurt, a kit ő regényében oly siralmas halálra juttat.

Mióta a «Halbrane» fedélzetére kerültem, mintha egészen kieseréltek volna, nem voltam többé az a régi, nyugodt, józan Jeorling; kimondhatatlan részvét fogott el a szegény Pym iránt, akár Dirk Pétert. Ha arra gondoltam, hogy Tsalal szigetéről észak felé vitorlázunk, furdalt a lelkiismeret: ime embertársunk nyomora iránt érzéketlenek, szívtelenek vagyunk... ott hagyjuk őt nyomorultul elpusztulni a jégpuszták sivar országában.

A mint Dirk Péter ott a hajó személyzete előtt megtette vallomását, néma esend volt a hajó fedélzetén. Nem kételkedett senki abban, hogy a meszticze igazat mond. Azt mondta: «én Dirk Péter vagyok» — bizonyára az is volt ő.

Mindenesetre merész vállalkozás lett volna tőlem, ha nyomban előllok s azt mondom: nosza, Pym Arthurt keressük fel, hatoljunk to-

vább délre, szálljunk szembe a veszélyekkel. Nem hiszem, hogy a hajó népsége nagy lelkesedéssel fogadta volna az ajánlatot, avagy hallgatott volna a biztatásra.

Mindazonáltal szükségét láttam annak, hogy egyet-mást mondjak.

— Kedves barátaim — így kezdém a szót — mielőtt valamire ráadnók a fejünket, vizsgáljuk meg higgadt elmével a tényállást. Vajjon nem mardosna-e minket később a lelkiismeret, az önvád kigyója, ha most visszafordulnánk, mikor némi remény csillant fel arra nézve, hogy ezélhoz juthatunk? Fontolja meg jól ezt a dolgot, kapitány úr, s önök is fontolják meg, kedves barátaim. Alig hét hónappal ezelőtt az önök honfitársa, Patterson, életben hagyta itt szerencsétlen társait. Ha tizenegy évig megmaradhattak Tsalal szigetén, ez elegendő bizonyítéka annak, hogy a sziget lakható volt, hogy a bennszülöttek őket nem bántották; az is valószínű, hogy az elpusztult sziget lakóinak egy része az előttiünk ma is megfejtethetlen katasztrófa alkalmával elpusztult, de más része a szomszédos szigetek valamelyikére menekült. Mindez mondom csaknem kétségtelen, hogy ebből minő következtetésre juthatunk, azt önökre bízom.

Mindnyájan hallgattak.

Tovább folytattam, mind tüzesebb lélekkel:

— Hogy a «Jane» kapitányának és matrózainak nyomára nem bukkantunk, annak mindenesetre az lehet oka, hogy ők Tsalal szigetéről a katasztrófa alkalmával elmenekültek, mert a szigeten a földrengés után többé nem élhettek meg. Nyilván való, hogy a bennszülöttek egyik csónakát kézre kerítve azon vagy a szomszéd szigetek egyikére vagy a déli sarkvidék tengerének valamely, eddig ismeretlen pontján szárazföldre jutottak. Hogy melyikre, azt megmondani nem tudom, de érzem, hogy mi semmit sem tettünk, ha őket tovább nem keressük.

Várakozással néztem hallgatóimra, de azok még mindig hallgattak.

Guy Len kapitány lehajtotta a fejét, szívében ki tudja, minő harez dült. Érezhette, hogy nekem igazam van, s azt is érezhette, hogy a leghelyesebb módot választottam arra nézve, hogy hallgatóimnak a szívéhez férközzem.

— Miről lehet most a szó — folytatám rövid hallgatás után — legfeljebb arról, hogy néhány fokkal lejjebb haladjunk délre; két teljes hónap áll a rendelkezésünkre, addig a téltől nincs mit tartanunk. Mi okunk volna félni? Nincs-e bőség-gel élelmiszer a «Halbrane»-on? Nem vagyunk-e egészségesek mindnyájan? Minő képzelt veszélytől kellene tartanunk?... Avagy hiányzik a bátorság bennünk, hogy oda menjünk?

A déli sark felé mutattam, oda mutatott csaknem büszke, parancsoló mozdulattal Dirk Péter is.

Mindnyájan ránk néztek, hanem felelet még ekkor sem jött a szavaimra.

A földre szegezték szemüket s egy árva szó sem hangzék el ajkukról.

Már-már kételkedni kezdettem abban, hogy hatással voltam hallgatóimra, midőn végre valahára megszólalt Guy Len kapitány.

— Dirk Péter, mered-e azt állítani, hogy Pym Arthur és te Tsalal szigetéről lejjebb délre szárazföldet láttatok?

— Láttunk... nem egy, hanem sok szigetet... értse meg jól... és ott... bizony ott vár reánk valahol a szegény Pym... a kedves Pym várja a szabadítót.

— És talán Guy Vilmos kapitány és a többi hajótöröttek is ott vannak; — kiálték közbe, hogy a kapitány szívét és hajlandóságát még jobban megnyerjem az ügynek.

Guy Len kapitány rövid ideig gondolkozott, aztán megszólalt újra:

— Dirk Péter, láttad te is azt a ködfátyolt, mely elétek borult a vizzuhatag előtt, mely felé az ár a ti csónakotokat sodorta, a melyről Pym mesélt? Dirk Péter, láttad te is azt?

A meszticze körülnézett, aztán fejét rázva mondá:

— Ködfátyol?... Arról nem tudok semmit... köd... az volt, de... a ködön túl délen földet láttam... szigetet... Azt láttam én is...

Ekkor vegyült először a beszédbe West Jem, a hajó hadnagya. Csak ezt kérdezte:

— Mit parancsol, kapitány?

Guy Len kapitány a matrózok felé fordult, a régi és az új matrózok körülvették őt, csak Hedrne, a mord arezú szigonyos, húzódtott félre. Nyilván nem volt jó szándékkal.

A kapitány kérdő pillantást vetett Hurliguerlyra meg az ő hűséges régi embereire, mintha kérdezte volna tőlük, hogy ők hajlandók volnának-e tovább folytatni az utat?

A csónakmester e szavakat suttogetta:

— Hiszen ha csak rajtunk volna... mi bizony szívesen mennénk.

Ekkor vágott közbe komoran Hedrne:

— Kapitány, már két hónapja múlt, hogy a Falkland-szigetektől elindultunk. Én és társaim nem szegődtünk arra, hogy Tsalal szigetén túl menjünk... Nekünk vissza kell térnünk a Falkland-szigetekre. Nincs kedvünk a jég közé szorulni... Tessék a Falkland-szigetektől újra elindulni, de nem velünk, s akár a sarkig mehet.

A matrózok beleegyezőleg morogtak.

E válságos pillanatban megint West Jem vegyült közbe.

Hedrne felé közeledve rámondott:

— Ki engedte meg neked, hogy beszélj?

— A kapitány kérdezett... — felelé arczatlan hangon Hedrne — s nekem jussom volt ahhoz, hogy beszéljek.

West Jemet ez a szemtelen viselkedés egészen kihozta a sodrából, már-már kitört, s reá akart rohanni Hedrne, ámde a kapitány közbe lépett:

— Légy ura indulatodnak, Jem!... Ha mindnyájan egyet nem értünk, akkor hiába való minden buzgóság.

Azután a csónakmesterhez fordult:

— Miként vélekedel e dologban te, Hurliguerly?

— Nekem az a véleményem, hogy a kapitány parancsa szent, a mit ő kíván, azt föltétlenül teljesítem. Nekünk kötelességünk, hogy Guy Vilmost és a többi angolokat megszabadítsuk, nem szabad őket cserbe hagynunk.

A régi matrózok helyeselték Hurliguerly szavait.

A kapitány sorjába vette előbb a régi, azután az újonnan szegődtetett matrózokat, s megkérdezte tőlük, hogy hajlandók-e tovább menni délre? A régiek mind föltétlenül engedelmességet ígértek, az újak közül azonban csak hárman. A többi hűs Hedrneval egy húron pendült. Tudni sem akart arról, hogy a «Halbrane» dél felé folytassa az utat. Minden áron vissza akartak térni a Falkland-szigetekre.

A dolog mindenesetre kényes volt, mert Hedrne pártja hűs matrózból állott, s azokat akarátjuk ellenére további szolgálatra kényszeríteni egyszerűen képtelenség lett volna. (Folyt. köv.)

BEH SZÉP...

Beh szép az álmok tarka-barka képe,
Mit a szív festett a jövő kódébe!...
Minden, mit csak a gyermek-ábránd áhit,
S félénk vágyaknak gondolatja szül,
Feltárja benne ragyogó világit;
Titkos remény ebben megtestesül;
A búbanat szelid örömmé válik;
A föld, a sár itt menyynyé nemesül...
Óh, szép az álmok tarka-barka képe.
Tavaszmező hajnal pirjában égve!...

Egyszer szétoszlik, mint a füst, a pára...
Óh, ez a lelkek csalfa délibábja!
A mit a szív felépíteni fáradt,
Mind, mind az üres semmisségbe vész;
Futó szellő az csak, s hiú káprázat,
Miert fellobbant képzelet, meg ész...
Keservesebben semmi meg nem rázhat:
Előbb minden... s most nincsen semmi kész.
Széthullt, szétoszlott, mint a füst, a pára,
S a lélek fáj, a szív zokog utána...

Én is beteg valék e kin alatt,
Mikor álmom szívéből kiszakadt...
Pedig nem az az álom rendelése,
Hogy azt kövesse kétségbeesés;
Az álom: eszme, czél, s nem semmi végre,
Mit az erő megtestesíthet, és
Akkor nem lusta kin az ábránd vége,
Hanem munkára, kedvre ébredés!
Tartsd azt az álmod Istenküldte jósúl,
S izzadj, törődj: a jósulat megvalósúl!

Paál Árpád.

MAGYAR-MONDÁK.

A *Tanulók Lapja* számára írta Gaal Mózes.

A kiovi csata.

Nagy Magyarországnak legjobb daliái, harcra termett ifjak, s férfikorban levők, sőt az aggok közül is voltak számosan, kik Álmost követték. Olyan nagy kivánság támadott a szívben, hogy az ének-szóba foglalt szép országot csak egyszer is lássák.

Hogy mennyien voltak, számmal azt felmérni aligha lehetne. Ezerszer a százat foglaljátok egybe, ennyien lehettek, vagy ennél is többen, kik gyors paripákon, hadi készségükkel csatára felálltak. Hát még, kiknek gondja a gulyák és ménések, sátorponyvák voltak; asszony nép, gyermekek: egy egész nemzet volt, melyet kóbor csorda le nem bír könnyedén. Ekkora hullámzást keleten nem láttak, mióta a húnok hire-neve elhalt.

Hét Magyar vezette, kiki maga népét, maga nemzetségét. Osztolni a jóban, osztolni a rosszban: testvér-indulattal megállapodának.

Lobogó sörényű fehér paripáján, tigrisbőrből készült ékes kaczagányban, Álmos volt az élén a magyar seregnek. Illett hozzá nagyon fővezér tisztsége, mert arra teremté világbiró Hadúr, hogy a Hét Magyarnek legelseje legyen.

Ha érték folyóhoz, vissza nem riadtak, megnyitá kebelét előttük folyó, lenn kavargó mélyét ló lába nem érte, mert hún-magyar módra tömlőszárnyon úszott. Erdők sűrű fái útjokat nem állták, és az erdők vadja táplálta bőséggel. Estennen megszálltak, s míg elvonult az éj, anya kebelén az édes anyaföldnek álom elringatta, s álmodtak Etele nagy birodalmáról.

Mentek... mendegéltek nyugat felé folyton, a míglen elértek nagy otromba várhoz, melynek sem vége, sem hossza mintha nem is volna. Magasra hányt falak, melyre ásott árkok, s mellette egy folyó védte a nagy várost, melynek ura vala dölyfős orosz herceg.

Megmondanám nevét, ha érdemes volna, de nem érdemes rá, magyar énekmondók emlegetik csúfra ő nagy gőgösségét, eibizakodását.

Messziről meglátva Kioi várát Álmos, kezét fölemelte, s megállva így szólott:

— Álljunk meg, magyarok!

Megállottak nyomban, s a nemzetségeknek főbbje mind odagyült Álmos köré, tudni, hogy mi a szándéka.

Szólott vala Álmos:

— Eddig élő állat velünk szembe nem szállt,

az ország, mit láttunk, nem is csalogatott, hogy megtelepedjünk. Sátorlakó népek az erdőkre bújnak, s kit kézre kerítünk, önkényt lett szolgálává. De amott, sajditom, erős nemzet lakik, fából faragott ház vagyon ott tömérdek. Ki megy el követnek orosz városába, hadunkat izenni az orosz hercegnek?

— Megyek én — kiált fel barna arcú Huba. — Izenetet viszek, s izenetet hozok.

— Mondd meg neki, Huba, mond meg a hercegnek: Hét Magyar parancsát fülebe ereszsze. Várának kapuját előttünk megnyissa, országa kincseit lábunk elé rakja, azon vegye tőlünk életének árát, merthogy Etelenek szolgálja volt hajdan, és szolgálja lesz a Hét Magyarnek is, mert Etele országát örökségbe kaptuk. Ennyit mondj csak, Huba, egy szóval se többet.

Huba készülődik, menten útra is kel Kioi városába, hívívó szavakkal s magyar büszkeséggel. Fél napig sem marad el a követségben, száguldva tér vissza és ezt a hirt hozza az orosz hercegtől:

— Hét Magyarnek vagyon hét lova, hét felé gyorsan meneküljön, és vigye magával egész pereputtyát, mert ha holnapig még vára előtt látja, mind felfalja őket mérges orosz herceg. Bizony, még hirmondó sem marad belőlük.

Ezt izente vala kevély orosz herceg nagy bizakodásban Kioi városából ki a Hét Magyarnek.

Haragra lobbantak, kardjukat csörgették a magyar vezérek, s biztatták Álmost, hogy vezesse csatába. Álmos türtöztette okos mérséklettel, s szólott vala ekkép:

— Jaj-keserves adót fizet e szavakért, ti azt meglássátok. Agyába rontjuk az orosz kevélységét, s kívánná, hogy vajha örök némasággal verte volna meg bár oroszok istene.

Kevély volt a herceg, nem is sokat bánta, hogy a Hét Magyar így magára riasztá. Sietősen izent a szomszéd vadnépeknek, kik dél felé laktak, kóbor fehér kúnoknak, hogy jöjjön Kioiba kis csetepatéra, merthogy egy csorda jött, Hét Magyar vezérli, s azt tartja magáról, hogy örökül kapta húnok birodalmát a nagy Etelelétől.

A fehér kúnoknak fekete szívében fellángolt a boszú, az a régi boszú, mely akkor támadott, mikor a hún tört rá őseikre hajdan, s csúful megalázta.

Kapva-kaptak a szón, sátraik ott hagyták s szilaj üvöltéssel Kioiba robogtak az orosz herceghez, ki már készen várta.

Kioi csatáról ilyen a történet:

Herzeg csüfolódott Hét Magyar hadával, pályának tekinté, melyre ha majd ráfúj, annyi felé széled, a hány útja vagyon állhatatlan szélnek. Ázsiából jöttek, hol ménes és gulya legel a mezőkön, s legfeljebb a pásztor botja zuhan néha veszekedő társa kemény homlokára, hanem harcra szóló sincsen ilyen jámbor népnél.

(Folytatása következik.)

Kisfaludy Károly Leányórzője.

A *Tanulók Lapja* számára írta Kunfi Zsigmond.

A mi az elmondott rövidke elbeszélésből is az első pillanatra szembeöltő, az a cselekvény kettőssége vagyis inkább kettős tagozódása. Próbáljuk csak kissé csoportosítani a személyeket s rögtön előttünk fog állani a dolog. A darabnak középpontjában Nelli áll, inkább szenvedőleges, mint cselekvőleges részt véve a cselekvényben; ha szabad hasonlattal élnem, ő a pályabér, melyért küzdenek egyfelől Móríc és Sándor, másfelől Sziklasi és Szalkai. Már most mi a fődolog? Vajjon a költő az ifjú és könnyelmű szív kalandvágyat az egyiknél és benső, hevesen lobogó tüzet a másiknál fogta-e fel komikailag, vagy pedig a komikai alapot az szolgáltatja-e, hogy azok, a kik a leány megőrzésére voltak hivatva, ugyanannak a hatalomnak esnek áldozatul?

Jó vigjáték, különösen jó kompozíciójú vigjáték bármelyik módozatot választotta legyen is, az egyiket elfogadva, a másikat bizonyára csak epizódyszerűleg vehette volna fel a cselekmény keretébe. Kétségtelenül a művészibb és egyúttal hálásabb feladat is az lett volna, ha a költő az egész komikumot Sziklasi és Szalkai esetére építette volna. De Kisfaludy a cselekvény egyik ágát sem akarta elveszíteni, s mint az rendesen történni szokott, a ki sokat markol, semmit, vagy legalább is nagyon keveset kap; mert a kettős cselekvényű drámák felépítése, a nélkül, hogy a dráma műszerkezete megromlanék, bizonyára shakespearai feladat, a melyre Kisfaludy Károly minden hivatottsága mellett is nem termett. Tehát ő, mikor tervét megkoncipiálva a kettős cselekvényt nem egymás alá rendelve, de egyenlő tényezők gyanánt egymás mellé helyezte, komédiájának műszerkezetét már eleve megromtotta. Mert az által, hogy a cselekvény kettős, és a cselekvény mindkét ágát két-két hős fonja tovább, előállott az a kalamitás is, hogy nemcsak eltalált kompozíciójá, de hőse sincs a darabnak.

A darab címe *«A leányórző»*, is már olyan,

hogy az ember kissé elgondolkozhatik felette, nem mintha a mű megítélésénél irányadó volna a cím, de azért, mert kétségtelenül a költő szándékát fejezi ki és fényt vet felfogására. Tehát A leányórző, s nem leányórzők. De mi az? Vajjon Sziklasi vagy pedig Szalkai, mert mind a ketten őrzik a leányt, s mindketten abba a bajba esnek, melynek ócsárlásából áll majdnem egész aktív szerepük. De ha ők a hősök, a darab főszemélyei, akkor a dráma elméletének legelemibb szabályai szerint a cselekvényt nekik kellene megindítaniok, vezetniök és kifejlődésre juttatniök. S mit látunk ezzel szemben? Azt, hogy a darab lelke Móríc, ő indítja meg a cselekvényt, élénksége, leleményessége, — melyhez különben szó fér — ad egy-egy lendületet a cselekménynek. A két öreg olyan, mint a dróton rángatott bábuk, melyeknek kulcsa Móríc kezében van. Eltekintve attól, hogy a darabnak több mint felében folyton ő van a színen, ő is mozgatja az öregeket. Betolakodása a házba indítja meg azt, az teszi gyanakodóvá az öregeket, s egész működésük abban áll, hogy Mórícot kidobják az első felvonásban, kidobják a második felvonásban Mórícot is meg Sándort is, és ez alatt folyton szidják az asszonyokat és házasságot; mert a minek tulajdonképen a vigjáték csattanóját kellene alkotni, t. i. hogy Szalkai szerelmet vall és Sziklasi megházasodik, ezt a költő annyira epizodikus színre sülyesztí, hogy ha az ember nem indulna a cím után, hajlandó volna mit sem mondó mellékese-ménynek tekinteni. Ugyancsak nagy hiba ennél a pontnál, hogy a cselekvénynek ezen fordulata nincs eléggé előkészítve. Tehát a 2. első felvonásban, mindabban a mi történik, Móríc a vezető, mozgató, s a darabnak ilyen koncepciója mellett neki kellett volna a hősnek lennie. De talán a III. felvonásban, kissé későn, de mégis akezióba lép Sziklasi, a kit a költő valószínűleg a darab hőséneke teremtett és tartott? Kétségtelen, hogy most cselekszik valamit, nevezetesen elfogatja Sándort, s mikor ott áll előtte a bonyodalom összebogozott csomója s mikor a legnagyobb érdeklődéssel várjuk, mit fog csinálni Sziklasi, mert hiszen most már csak kezébe kell vennie a cselekvény továbbvitelét, mikor meg van teremtve az alkalom, hogy a hőssé küzdje fel magát, megjelenik a deus ex machina, az atya levele, a mely felmenti őt a nehéz kötelezettségek alól, egyrészt hogy a leányt megőrizze, másrészt, hogy a vigjáték összebogozott csomóját megoldja. De hogy ez nem lehet a helyes megoldás, azt érezte a költő

is és ezért ismét csak egészen epizódyszerűleg megházasítja Sziklásit, a megrögzött asszonygyűlölőt. De erre az egész egyéniségével ellenkező lépésre nem önellátározása vezeti, hanem Móricznak hivatlan közbelépése.

Már most feltehetjük a kérdést, melyik a tulajdonképeni megoldás? Az, hogy Sándor megkapja Nellit, vagy hogy az asszonygyűlölő megházasodik? Az előzményeket tekintve egyik sem, mert míg az exoziczióban és bonyodalomban Móricz volt a vezető és indító személy, addig a kifejtet épen az ő sorsáról hagy bizonytalanságban, mert azt nem vehetjük megoldásnak reá nézve, hogy majd megházasodik, mert hiszen drámai helyzeteket nem lehet beszéddel, szószátyárkodással megoldani, oda tett, cselekedet kell. Ott, a hol nem a lélek benső erői mozgatják a cselekvényt, a hol ez nem az emberi lélek vaskövetkezetességű logikájából fakad, még a kicsinyes dolgokban is, igazi kibékítő és kielégítő határolás szó nem is lehet, mert kell, hogy minden szó, gondolat a következetesség kapcsán függjön össze s találja alapját a jellemekben.

Bármennyire sajátyszerűnek lássék is, ki merem mondani, hogy a Leányórző jellemei, nem vonatkoztatva a cselekvényre, hanem magukban, abszolúte megalkotva, határozottan jobbak, mint a cselekvény, melynek kompozícionális hibáit rajzoltuk meg az eddigiekben. Mert kétségtelenül sok igazság van abban a széptani tételben, a mely a drámára vonatkoztatva kimondja, hogy a milyen a cselekvény, olyan a jellem: de ne feledjük, hogy különösen a cselekvény felépítését tartottam elhibázottnak. Maguk a motívumok, melyek tartják, határozottan ügyesek és meglepőek, csak a kapcsolat a hibás. Mert kétségtelen, hogy becsesebb vigjáték lett volna a Leányórző, ha ugyanazon motívumok egy vagy más irányú erősebb kielezésével olyan komédiát épített volna, melynek hőse nemcsak tényleg, de névleg is Móricz lett volna, vagy pedig fordítva Sziklasi. Mert a jellemzés tekintetében határozottan a legművészebb kivitelű Kisfaludy vigjátékai közt a Leányórző. Rendkívül érdekes pillantást enged a költő forrongó és magasabb czélok után törekvő tehetőségének műhelyébe. Át-áttörnek régibb vigjátékainak megszokott s szinte vérbe átment eszközei: a félreismerés, elbujás, átöltöztetés, váratlan összetalálkozás, de ezek közül csak egyik-másik lép elő a Leányórzőben, hanem helyette mélyebb alapot keres és talál a jellemben.

(Folyt. köv.)

SZENT LÁSZLÓ

KÜZDELME A LEÁNYRABLÓ KÚNNAL.

Képekhez.

Melyik magyar ifjú ne ismerné a szent királyhoz fűződő legendakörből ezt a drámai érdekességű részletet? Fenntartotta a hagyomány és nincs okunk az egésznek történeti valóságában kételkednünk, hogy László a cserhalmi csatában, mikor a kun martalóczok már futásnak eredtek, megpillantott egy kúnt, a ki nyergében foglyul ejtett magyar leánnyal menekült. A herceg menten utána vágatott, fáradt lovával azonban nem tudta beérni a kúnt, ezért harsány szóval kiáltott a lányra: «Hugám! rántsd le a lóról a rablót!» A bátor szűz szót fogadott és így László a rablót rövid küzdelem után megölte.

Ezt a néhány vonásból álló eseményt már azon okból is nagyra kell tartanunk, mert alkalmat adott Vörösmarty Mihálynak arra, hogy *Cserhalom* című kis époszát, költészetének e páratlan drágagyöngyét megköltse. Megragadó példa ez arra, mit tud a művészi érzékű költő néhány fogyatékos vonásból alkotni.

Vörösmarty elbeszéli Ozul kún fejedelemnek rabló támadását, elmondja, mint ragadta el Árbocz vitéz az öreg Ernyeinek gyönyörűséges leányát. Etelkát, mint közelget hozzá nem erőszakkal, de gyöngéd érzelmekkel, mint nem akarja visszaadni váltságdíjjal érkező, könyörgő apjának. Eljő a megtorlás: Salamon és hercegei Cserhalomnál tönkreverik a kún rablóhadat, László hallatlan vitézkedést visz végbe, párvialban elejti Ozult. Most következik az a jelenet, melyet *Kimnach* László festőművész képe tárgyaz. Árbocz a pusztulás láttára nyergébe ragadja Etelkát és kétségbeesetten menekül, amde a sebét kötöző László, vesztére, megpillantja és lóra kapván, utána ered:

Hangos dobogását messze kihallá
A szaladó Árbocz. «Hajh! hát elveszték, Etelke,
Es az irigy végzés téged sem hágy meg ölemnek?
Vesszek el inkább és te is akkor vessz el előttem.»
Igy szól s visszatekint, s fél dárdavetésnyire látja
Gáttalan üzójét villogva nyomába rohanni.
Még egyszer meghajtja lovát, s keseredve szoritván
A lányt melléhez, legutolsó harcra elől fut.
Mindinkább közelít a zaj. Már méri fejéhez
A kardot László. Még jókor visszaesap Árbocz.
Es a gyilkos ütést vasa elhárítja fejről.
Ekkor tágulást lelvén a lányka, öléből
Földre szökik szaporán. S most Árbocz szembe kerülve,
Harezol oroszánként, melynek fölverte tanyáját
A környéki vadász. Jó fegyvere, mint az élő láng
Villog markában s Lászlónak melle felé jár.
S mintha tanyát ottan kívánna felütni örökre,
Mind csak azon fírad; mélysége kecsgetteti, abba
Vágy belehatni s szívet onnan kicsikarni vasával,
A szívet, a lánynak, mint vélte, ha veszne jutandót.
Harcza dühös vala, mint ártó. Vas várra csatázott,
Mely iszonyú csengésekkel felel a sok ütésnek.
Nem hever a legerősb daliának jobbjá is addig,
Dúlja, emészti az őt és megfárasztja sebekkel,
Hogy végtére betört házként nyergére leroskad,
S tündér vágyaiból a halál veszi által az omlót.

SZENT LÁSZLÓ KÜZDELME A LEÁNYRABLÓ KÚNNAL.

Vörösmarty e jelenetben tökéletesen eltér a nép elbeszélésétől. László ő nála nem serkenti a haramiával való küzködésre a leányt, hanem a maga jóvoltából éri utól és vív meg vele. Melyik anyagot használta fel most már a festőművész, azaz, melyik elbeszélést festette meg? A *nép-hagyományt*, melynek elbeszélését követve, a leányt drámai cselekvőlegességben ábrázolhatta, miglen a «Cserhalom» nyomán haladva, Etelke személyiségét szenvedőlegességre kellett volna kárhozhatótnia, s így legföljebb csak sablonos harezi scénát nyújthatott volna.

Kimnach azt a válságos pillanatot festette meg, a mint László már közeledik lován a rablóhoz s nekiszegzett dardájával készül rátörni. A kún és a leány között a kétségbeesett küzdelem kezdődik a vadul szárguló lovon. A jelenet kifejező mozgalmassága érezteti a döntő pillanatot, s László közeledő deli alakja a rohanó fehér ménen, az előreszeggett dardával, feje körül a széles glóriával — a képnek szerencsés, erős középpontja. A bozótos táj, — («vérrel nőtt füvel koszorúzott»), a száraz nagy fű, melyet a lovak gázolnak, a László mögött föltűnő kíséző harezók a képnek szép kiegészítői.

A kúnak alakja, ez a vad, durva szenvedélyeket kifejező arez, a festő fantáziájának alkotása és nem a Vörösmartynek jobb sorsra érdemes Árbocza, a kiről oly meghatóan mondja a «szöghajú, nyájas Etelke»:

Hagyd nekem e holtat: gondom van hült tetemre,
Nem volt ő zordon, szerelem szép szózatival jött
Lábamhoz, s mikor úr lehetett kényére, rabom volt,
Tán vétkes s büntetni való, hogy rablani eljött;
Aunde kiszenvede már; én őt kis csörge patakhoz
Eltemetem s lobogós dardát tűzök le porához.
Fölszedem a kikelet rózsáit, s parti virágok
Bokraival sirjára teszem. Hervadjanak ott el,
Mint ő is szomorún elhervada ifjú korában.

EGY ISKOLAI KALAND. ²

Elbeszélés.

Irtá: KUTHY LAJOS.

Dongódy merülten járt a szoba vöröstégla telepén, mit sem ügyelve, mi történik alatta, felette vagy körülé.

— Dugjon egy pipát fejibe Dongódy — biztatá Ugrancs, — s aztán vegyen blattot.

— Nem akarom megpróbálni, enyim-e nyolcz garasom, a mi zsebemben van? — felelt Dongódy stoice, s míg társai élet-halálra működtek a takarékos banknál, szótlanul folytatá magát szívében a boldog éberálmom.

Mily szerencse, minő becsület, — gondolá titkos örömeben, — egy ilyen lánytól levelet kapni. Héví és őszinte levelet! Mennyit kellett az árvának küzdenie, míg tollát tintába mártá? Mit nem próbált, hogy a kétség őszitőjét meggyőzze? Mily

nyíltan, mily kedélyesen, s mily hosszan ír, pedig azon irgalmatlan calligraphia tudom kimeríté erejét!

Mily szépen kifejlék sorsom magától, gondolá tovább. Lám én szerencsétlen állat, ha a tavalyi estén meg nem némulok, mint a nagyheti harang, egy évi boldogságot adtam volna ügyefogyott lelkemnek! Azóta mily közel állnánk a «nem tovább»-hoz. De ma is jobb, mint soha. Mily ékesen nyílik meg előttem a tél. Ki mondja meg nekem, nem ez-e az Ábrahám kebele? Három, vagy tán két év után Mariska az anyakönyvbe iratik; s én mint boldog férj, mellé. Mily dicsőn telelünk a jól fűlt szobában! Nem kell benne köpenyestül sétálnom, mint épen most teszem. Asztalunk mindig rendben lesz, kamaránk tömött, s gombatésztát sohasem főzetek. A nyár elmúlik, s jó a másik tél. Az alatt Mariska meguriasodik. Míveltsége szemlátomást megnő. Elmés lesz és vidám, s az előkelt nép is szemet vét reá. Építetek neki ékes hajlékot... Vajjon építetek-e? Miért ne, hiszen úgy szeretem. Lovam lesz s fedeles kocsim. Nyáron fürdőre, őszszel otthon, s farsangra városban...:

Ho hó Lukács, megárt a sok légváltás, inté tréfásan ébredő lelke; s elmosolyodék eszmevágatásán, melylyel egy kívánt, de el nem érhető jövőt oly nyaktörőleg benyargalt. Amaz élethez — igazítá meg gondolatát, — műveltség, birtok, s egybeköttetés kell. Hol van ezeknek egyike is? Elveszed, punctum; s tied a boldogság. Igen, de hozzád jön-e? kérdé ismét hidegen az ész. Hogyne, hisz itt a levél; s ekkor harmadszor olvasá azt, mely a második hitelét is gyengíteni kezdé. Vajjon ő írta-e? vajjon nem azon contubernalis esinyek egyike-e, miket éjnapon egymás ellen üzünk. Nem, nem Lukács, ne túlozd a kérkedést. Szobánkban nincs e fajta papiros; ollónk sincs, pedig e levél körül van nyírva; tintája is ecezetszagú, pedig mi csak vízzel szaporítjuk a kalamáris ágát! Társaim nem is tudják Mariska nevét, sem hogy a szürszabó sógornéja, sem hogy szombat reggel sulymot vásároltam. És ha regéltem is nekik szerelmem felénk és szótlán voltáról; ha elpanaszlám is, hogy itt vagy ott láttam; az mind egy ismert ismeretlenő örve alatt ment, kinek se neve, se hazája, se rangja szőnyegen nem forgott... Aztán meg most jut eszembe; hiszen módom van egy tanúval többet szerezni; s játékba merült társai megett kiillant.

— Utána Ugrancs! — uszítá Ordas, — most ruhát kölcsönzeni ment, hogy éji wachtparadján takaros legyen.

— Vajjon fogad-e szót a lépes levélnek? — kétkedék Üstökös.

— Bizonyosan, — vigasztalá Ordas — hisz a csiny jól van intézve.

— Csak az adatokban ne tévedtünk legyen.

— Én jót állok önszakmányomért. A leány ne-

Ugrancs visszajött.

— Dongódy a janitort* vallatja, hiradó aggodalommal. Injuria lesz, ha ennyi mű dugába dől.

— A janitor körmönfont legény, — jegyzé meg Üstökös; — nem könnyen lesz Judássá.

KUTHY LAJOS.

vét hitelesen kikutatám; s hogy a sógora a szürszabó, fejem teszem rá.

— Én pedig sulymot venni láttam.

— A levél hiteles; azon nem múlik.

— S szíve fülig Maresánál van; ékes Lukács úr okvetlenül wachtparádra megy.

— Vagy legalább megirandja cselekedeteit, mint Lukács az apostolokét.

— Pszt! Lukács jön... Halbe bank Artány! s rágustált!

Dongódy visszatért. Arczában látszék a feltámadás. Diák életében ily boldog nem volt. Feledé, hogy a mosónénak adós, hogy bundája nincs, hogy ma leczkén bekapták, s mindent, mitől feje rendesen füstölt.

* Ajtónálló diák.

Leveté csizmáját, hogy estig megszáradjon; keztyűjét megvarrá, peeséteket mosott, szóval: a toilette kellékeit rendezé.

Estve tizkor mind ágyban valának a tizedik ház vazalljai, sötétben, mert a coetus* gyertyája elfogyott. Heten aludtak már, mert ébren lesni Lukács úr kivándorlását terhes lett volna. Csak egy volt, ki a paplan alatt nyílt szemmel feküvék talpig nyalkán felöltözve; kinek álmát a fonott hajú genius gátolá. Iszonyú nyugtalan volt; az ellenőr szemlét várta. Tán elaludt az a tüskés porkoló, akadna fel szemé, — szidá magában, — hogy így várakoztat; s hosszú kortyokat lúzott a zöld korsóból, mintha szívőhőségét akarná leönteni.

Végre jött a visitans, mint minden éjjel. Körüljárta sasszemmel a fekvő legénységet, ama földig álló vastag pipafüstben, melyen faggyu-lámpája alig tudott fénykört gyújtani. Lukács füléig voná paplanját, mint egy véd-dominót; csak koponyaszőrét hagyva kinn, mint species factit, hogy ott van.

Az ajtó behuzaték. Az ellenőr tovább-tovább haladt; s végre erőltlenül hallatszott a távol ajtók hegyes nyiszorja.

Dongódy nesztelen fölkel. Ugyan szikráznak a csillagok, dísznő hideg van, jó lesz praeveniálni, gondolá magában; s Ugrancs paplanjáról nagy lassan lecsente a bundát. Azzal tovakopogott a fagyon, ama helyig, hol a falat, alkalom adatván, meg szokta mászni. Itt elébb keresztülveté a bundát, hogy másztában terhül ne legyen, s maga merészen és jártasan kapaszkodék lábán és körmein, a vakolatlan téglák nyilásaiba.

Azalatt a lakszobák előtti folyosón pajzán siheder roboga végig, ki visitatio alatti kinlétét igazolni futott a contrához.** A tizedik ház előtt neki ficzánkoltá magát; benyitott a sötétbe, s nagyot bögött.

— No még egyet! — kiálta Ugrancs, — kit ajtó közelében a hang nyers ereje szörnyen felriaszta.

A pajkos diák még nagyobb bögött.

— No már most vesse meg; — válaszola Ugrancs türelemvesztve, s szemébe locsantva egyszersmind a kalamáris tartalmát, mit az ágy feletti ablakból rögtön felkapott. Azonban falnak fordula tovább aludni, de a gyilkos hűs, mely

* Egy szobában lakó diákok.

** Ellenőr.

vékony takaróján elterjedt, észrevéteté a bundarablást.

Rögtön Dongódy ágyához futott. Helye még azon meleg volt; s ő Schlafrock helyett togáját kapva, rohant a falrészhez, ha az illanót útban kaphatná.

Dongódy ép a faltetőn volt.

— Ide a bundával Lukács, különben tüstént a a contrához megyek, hogy kimásztál.

— Engedd át barátom, kétszer vigilálok* helyetted; — kérte Lukács négy kéz láb.

— Semmi esetre, — viszonzá Ugrancs hangosan; — s készült Dongódyt lehúzni, az új épület egyik alsó ablakán hirtelen egy fő dugta ki magát. Az Czirmos esküdt volt, ki a diák-esinyekre egész szenvedélylyel vadászott.

Ugrancs hirtelen megszökött. Lukács pedig kiugrék sebtében; de a menekvés áldozattal járt, mert a falpárkány mind lesodorta frak-gombjait, miket tegnap varrt fel hitelben egy éhes szabó.

Falon kívül nyugton akasztá nyakába a bundát, mert jól tudá, miként Ugrancs pajtás, hasonszolgálatért ágyába rendelendi a dárdást, hogy ha Czirmos újra visitálna, ne legyen üres; mert száz legényt fejenkint megnézni képtelenség lenne.

Jó hitében gyorsan neki indult, midőn:

— Hová kutyagol domine? — kiálta utána Czirmos, ki a felnyitott portán őt megfogni jött.

Lukács nem felelt; de allegretto neki iramlék, félig értve a diplomatikus czimeket, miket az esküdt utána szórt.

Midőn jól belehaladt a távol homályába, maestoso ballagott, s röviden megvizsgálta magát:

— Nem ismert meg, — úgymond; — s ha igen, majd elkápsálom, úgy is tudom hova jár forró pogácsára.

A városban kórházi csend volt, s holdtalan sötét. Sötét mondom, mert az utcát ugyan senki fiának ki nem világíták. Hurezoljon lámpást, ki nem akar verembe esni.

Csak a toronyórnél égett beteges olajmécs, mely reszkető fényszárnyakat festett a kormos ablakra.

— Reményem azon módon gyuladt, — megjegyzé Lukács úr: — hajh de a torony magas, s ha leesem, nyakam kitörök. Az mégsem, — igazítá magát, — csak a szerelmém; de ha szerelmém kitörök, miért nekem a magam nyaka?

* Éjszakára őrt állani.

Elméletiben fejét csillagvizsgálói állásban vitte, s úgy neki ment egy izmos czölöpnek, mely a gyalogutat szekerektől védte, hogy agya meglódult.

— Fa-bakter, a ki vagy...! morrantá fogszorító dühhel; de a sorssal hamar kibékült, mert nagy a pályadíj, mely e gyalogversenyre várt. És ha Jason hajóttört az arany gyapjuért, miért panaszkodják ő, holott feje sem tört be.

— Mennyi baj, küzdelem és veszély! Csak el ne késném. Ah mint vár, mint kételkedik, mint sir azóta.

(Folyt. köv.)

KUTHY LAJOS.

Arcképpel.

Azt az embert, kinek férfias szépségű arca mását e helyen hozzuk, ma már csaknem véglegesen elfeledték. Sic transit gloria mundi: az utókor csak a legnagyobbaknak nevét szokta ajkán hordozni. Pedig Kuthy Lajos egyike volt a negyvenes évek legkedveltebb íróinak, a kit Jósikával egy színvonalban emlegettek. 1813-ban született, apja református lelkész volt és fiát Debreczenben járatta iskolába. Hogy a híres főiskolai életminden praktikáin mennyire keresztülment, bizonyítja elbeszélése, melyet a *Tanulók Lapjában* közlünk s melynek tárgya a legnagyobb valószínűség mellett tiszta igazság. Apja módjára az ifjú Kuthy is papnak készült, de csakhamar pályát változtatott, jogot tanult és Bihar megye aljegyzőjévé lett, mely minőségében fogalmazványaival annyira feltűnt, hogy a bihari követtel őt küldték fel a pozsonyi országgyűlésre. A reformmozgalmak elragadták a lelkes fiatal embert, bejutott Kossuth varázskörébe, az országgyűlési ifjak társaságába. Mikor a reakcionárius hatalom keze az országgyűlési ifjakra lecsapott, mikor Lovassy Lászlót elfogták, Kuthy Lajos Erdélybe bujdosott, hol a nagy erdélyi vezérfőnök, Wesselényi báró pártfogásába vette.

A hatalom azonban mégis módot talált elfogatására és Kuthy két esztendő töltött rabságban. Kiszabadulása után újabb csapás érte: menyasszonya meghalt. Kuthyt bánata Pestre hajtotta, hol aztán megkezdődik fényes pályája. 1838-tól kezdve jelennek meg történeti drámái, regényei, elbeszélései. Hugo Vikornak romantikus irányát követte, érdekesítő meséket, bizarr helyzeteket szőtt, stílusa ragyogó, lendületes volt. A közönség módfelel meg szerette, munkáit elkapdosták, Kuthy személye pedig kivált főúri körökben lett

igen kedvelté, finom, behizelgő modora és műveltsége miatt.

Batthyányi Lajos gróf magántitkárul választotta. Az előkelő körökben való forgás azonban ártalmas hatással volt Kuthyra, pazar életet folytatott és gyakran kellett anyagi zavarokkal küzdenie. Irodalmi híre azonban egyre nőtt; 1842-ben munkáit össze is gyűjtötte, hogy 10 kötetben kiadja. Legnagyobb hatást *Hazai rejtelmek* cz. nagy regénye tett, melyet Sue Jenő irányában írt. Eregetnynek alföldi jelenetei híresek lettek s nyelvezete oly hatalmas, gazdag, hogy az iskolai tankönyvek még manapság is szemelvényeket vesznek belőle, stílusbeli minta gyanánt.

Jött az 1848/49-iki szabadságharc és Kuthy ebben is kivette a maga részét. Miniszterelnöki irodaigazgató, majd osztálytanácsos minőségében működött. A világsi katasztrófa után mindenét lefoglalták. Kenyér nélkül állott, atyja meghalt: a nyomor megtörte finom és jólléthez szokott lelkét és ekkor elkövette azt a ballépést, hogy ő, a szabadságharcz embere, az uralkodó, elnyomó rendszer szolgálatába lépett, mint megyei biztos. E lépésére elfordult tőle az egész magyar társadalom, Kuthy Lajos ettől fogva elveszett ember volt. Népszerűtlensége akkora lett, hogy a hatalom kényszerült őt elfelejteni. Önmagával meg hasonlításba jutva, mindenkitől kerülve, nyomorogva, az irodalmi működésben keresett még vigaszt: történeti regényeket írt, de senki sem olvasta. Igazi megváltás volt számára a halál, mely 1864 aug. 27-ikén érte el Nagyváradon, a negyvenes évek ünnepelt, most már teljesen elfeledett novellairóját. Ballépést követett el, igaz, de a büntetés aránytalanul súlyos volt, kegyetlenebbül érte őt, mint bárki mást. Degré Alajos «Emlékeszed egy elitelt fölött» czímen a Kisfaludy-Társaságban nemeslelkűen megvédte a szerencsétlen író.

EGY KIS VASTECHNIKA.

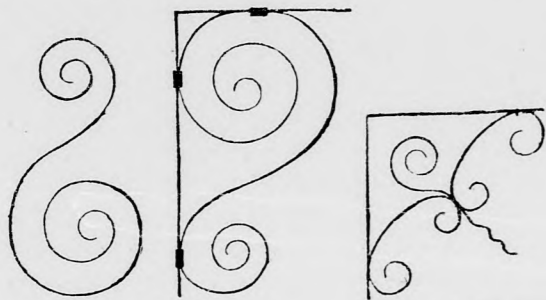
Apró vasmunkák készítése.

4

Lássuk csak első renden valami kisebb állványnak elkészítését, szobrocskák vagy kisebb virágcserepek számára. Megrajzoljuk a csigavonalakat, a tizenhatodik ábrának körülbelül harmadfél vagy háromszoros nagyságában, s átvisszszük azok hosszát körzővel két vagy három milliméternyi darabonkint (hogy a görbület hossza megmaradjon) valami keskeny papírszalagra, miáltal a szükséges pléhszalag mértékét megkapjuk, melyet azután az ollóval vagy harapófógóval leválasztunk. Erre a pléhszalagot először az egyik, majd az ellenkező irányban a másik végénél fogva egészen a közepéig egy keskeny fahenger köré csavarjuk, miáltal

megközelítőleg a fenti kettős esigavonalat kapjuk meg, melynek azután szabad kézzel is megadhatjuk helyes alakját, ha a lemezt többszörösen összehasonlítjuk a mintával. Egész kicsiny esigavonalakat a gömbölytő fogóval készítünk el.

Allványokhoz három ilyen kettős esigavonalat szükséges, a melyek a már említett módon készülnek el (17. ábra) és ugyanennyi derékszögű botoeska, a melyekhez egyszerű pálezikákat, avagy kettesével áttereszesen összekötött szalagokat alkalmazhatunk; talapzatul közönséges pléhlemezből vágjuk ki a kellő nagyságot. Ha az olló használatánál kissé kicsorbult volna a széle, a fatuskón fakalapácsal símára verjük. Most a derékszögű pálezikák kettőjét hosszabbik végükkel összeillesztjük, a harmadikat épen a két ág közébe helyezvén, a három esigavonal-alakot a 17-ik ábra útmutatása szerint fölpántoljuk. E pántoknak természetesen már a szilárdság szempontjából is elég hosszúknak kell lenniök, hogy körülérjenek. Ebben az elrendezésben aztán az először összeillesztett derékszögű pálezika a hátfalat, a köztük előreszögellő pedig a tartó-kart képviseli.

16. ábra. 17. ábra. 18. ábra.

Ha most a fődolapot is föl akarjuk erősíteni, elhelyezzük a kellő állásába, azután alulról a pálezika mindkét oldalán bekerezoljuk a pléhlapot, majd ismét levéve a vésővel átütjük a jelölt helyeket, a kötőszalagot befűzzük és rákalapáljuk. Az egész munka csak úgy ég az ember kezében és így az állvány egy-kettőre elkészül. Ha az összeállításnál néha szabálytalanságok fordulnak elő, de nem öltenek valami nagy mérvet, ügyet se vessünk rá, mert ez legtöbbször föl se tűnik. Annál szorgosabban kezeljük azonban a szög- vagy nagysághibákat.

Hasonló állvány összeállítására szolgálhat a 18-ik ábra, a hol a három derékszögű pálezikán és talplemezen kívül hat egyoldalú és három egyszerű, hullámhegybe futó esigavonal-pálezika szükséges.

Am a pontos és szilárd összeállítás ellenére is meg- esik néha, hogy egyik-másik rész kimozdul a helyéből. Ez ellen legjobb óvószó az erős belakkozás. Ecsettel gondosan rákenjük a jó lenmagolaj-fénymáz- zát, azután vagy a vason, vagy valami meleg helyen kiszárítjuk, mire — a mellett, hogy szép fekete színt nyer — annyira megmerevedik az egész, mintha ragasztva volna. A lenmagolaj-fénymáz helyett vaslak- kot is alkalmazhatunk.

Igen esinos és mindenek fölött tartós a bronzirozás is, a mely úgy történik, hogy az úgynevezett folyós aranyat vagy ezüstöt ecsettel fölkenjük. Legjobb azonban, ha csak a párkányokat, kötéseket, az apróbb rózsákat, szóval a díszítésnek föltünőbb helyeit máz- oljuk be ezzel, hogy a többi részek feketén marad- janak. Ha csak apróbb bronzirozások fordulnak elő, egy kis üveges tartalmával jó ideig beérjük, de ha

sokra van szükség, akkor jobb, ha magunk állítjuk elő a mázat, még pedig a következő módon: Egy befőttes üveget félig megtöltünk arany- vagy ezüst- bronzporral, néhány esőp tisztított terpentinolajjal és damarlakkot ejtünk belé, azután egy papálezikával jól megkeverjük és az üveg háromnegyed részeig fotógnél öntjük föl, a minek következtében egy rövid ideig tartó pezsgés áll elő, ha a pálezikával foly- ton kevergetjük. A keverék már ekkor is használ- ható. Nem használás esetén azonban erősen el kell dugaszolni, nehogy a fotógnél elillanjon. Ha a huzá- mosabb nyitvatartás után megsűrűsödik, kevés foto- gógnél újra fölereszthetjük. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

Magyar-latin szótár a középiskolák számára, szer- kesztette *Buvian* János. Ennek az új szótárnak nagy előnye az, hogy a magyar szó latin jelzése mellett főleg az igéknel és melléknéveknél azok mondattani viszony- lásai is meg vannak jelölve és a fontosabb szók- nál phraseologia is van mellékelve. Az ugyanazon betűvel kezdődő magyar rokon szók egy csoportba vannak gyűjtve — s így nemcsak kezelésre nézve könnyű e könyv beosztása, hanem tartalmilag is sokkal gazda- gabb ez a szótár, mint a közkezen forgó eddig meg- jelent szótárok. A magyarból latinra való fordításhoz ennél jobbat mint szakemberek nem ajánlhatunk. Ára vászonba kötve csak 2 frt.

Verne Gyula regényei. Egyre gyarapodik az a sorozat, melyet a Franklin-Társulat Verne munkái- nak illusztrált kiadásából a magyar közönség számára közre bocsát. Most a 98—103. füzetek jelentek meg, melyek a *Hódító Robur* című regényt egész terjedel- mében tartalmazzák. Azzal a szingazdag fantáziával, melyet a világirodalomban eddig senki utól nem ért, írja meg ebben a könyvben Verne az Albatros léghajó utasainak kalandos, izgató történetét. S míg odaadón követjük őket légi útjokon, feltáruhnak annak a világ- nak titkai, természeti események végtelensége oly kifürkészhetetlen a halandó tekintetnek. A *Hódító Robur* az író saját szavaival a jövő, tán a holnapi nap tudománya, mely megnyitja a nagy titkokat az embe- riség számára. A regény akár füzetenkint 20 kr- jával, akár egyben füzeve 1 frt 20 kr-ért vagy díszes vászon- kötésben 1 frt 80 kr-ért minden könyvkereskedésben kapható.

Krónika.

- Október 16. 1725. Gvadányi József gróf szül.
 „ 17. 1740. Dugonics András szül.
 1803. Deák Ferencz szül.
 „ 18. 1663. Savoyai Jenő herceg szül.
 „ 20. 1823. Ipolyi Arnold szül.
 1796. Dayka Gábor †
 „ 21. 1809. Horváth Mihály szül.
 „ 22. 1811. Liszt Ferencz szül.
 „ 27. 1759. Kazinczy Ferencz szül.
 „ 28. 1844. Kisfaludy Sándor †

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Két emlékezés. Az október 6-ikai gyászünnepe- lyekekről busásan hozzánk érkezett tudósítások közül nem egy árulja el, mily helyes irányban fogta föl a magyar ifjúság e szent nap jelentőségét. Október 6-ikának gyászhimnuszában a béke és kiengesztelődés hangjainak kell uralkodniok, nem pedig oktalan és kártékony szenvedélyek sivár kitérésének. Példa-

képen hozhatjuk fel többek között az *ujvidéki kir.* kath. főgimnázium «Vörösmarty-önképzőköré»-t. Itt Kovács Nándor főjegyző megemlékezést tartott a tizenhárom aradi vértanúról és *nyomban utána* Hai- man Jenő VIII. o. t. Erzsébet királynéről emlékezett meg. Mily szép ez a két emlékezés így — egymás mellett.

A kassai diákok irodalmi ünnepe. Vasárnap, októ- ber 6-ikán nagy ünnepet ült a kassai diákság. Leleple- zték azt az emléktáblát, melylyel a kassai premontrei főgimnázium 1897/98. ifjúsága tanárai lakását meg- jelölte. Ez a rendház, melynek multja belenyúl a XV. századba, nagyon sok történeti eseménynek volt a színhelye. *Királyi ház*nak hitták: itt szállt meg Mátyás király két ízben, 1460 és 1478-ban, az utóbbi évben második feleségével, Beatrixsal együtt. Szapo- lyai János 1528-ban, mikor Kassát elfoglalta, több hétig itt tartózkodott. Boesky István 1604 nov. 1-jén történt diadalmas bevonulása után itt ütötte föl fejede- lmi szállását. Valószínűleg e házban tartotta lako- dalmat Bethlen Gábor Brandenburgi Katalinnal 1626 márcz. 1-én. Itt szenvedtek vértanúságot a vallás- háborúk villongásaiban Körössy Márk esztergomi kanonok és két jezsuita, Pongrácz István és Grodeczy Menyhért. Végül itt lakott 1777—97-ig Baróti Szabó Dávid, ó-klassikai irányú költészetünk megindítója, kivel együtt indították meg Kazinczy és Bacszányi a szóban lévő házban a kassai *Magyar Társaságot* és első szépirodalmi folyóiratunkat, a *Magyar Múzeumot*. E történeti események rövid összefoglalása az emléktábla következő felirása:

Ebben a házban, hol hajdan királyok és fejedel- mek laktak, hol hitvallók szenvedtek vértanúságot, hol jezsuita tudósok munkálkodtak Istenért és hazá- ért: itt élt 1777—1797-ig Baróti Szabó Dávid. Nála és vele együtt alapították 1787 nov. 13-ikán Kazinczy Ferencz és Bacszányi János a kassai Magyar Társasá- gát és első folyóiratunkat, a Magyar Múzeumot. Megjelölte a kassai premontrei főgimn. 1897—98. évi ifjúsága.

A leleplezési ünnep fél tíz órakor kezdődött ünne- pies szent misével, melynek végeztével az intézet ifjú- sága és tanári kara kivonult az emléktábla elé, hol már a városi hatóságok képviselői és a tanintézetek ifjúsága várakoztak. A Himnusz elhangzása után *Takács* Menyhért dr. főgimnáziumi igazgató előadta az emléktábla keletkezésének történetét, fényes be- szédben méltatta a ház történeti multját és kivált azok követésére lelkesítette az ifjakat, kik a hazai művelődés megindításában és terjesztésében oly oda- adó szerepet vittek, mint a kiknek nevét márványba véstették.

Erre leleplezte az olivzöld, genuai márványból ké- szült emléktáblát, fölhangozott a szózat lelkes éneke, s az ünnep véget ért.

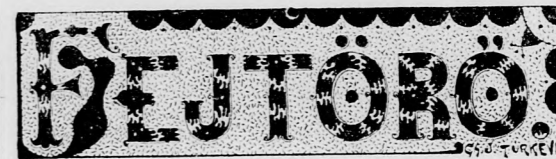
Teheráni magyar gimnázista. Perzsa nagyköve- tünknek fia, *Eperjesy* Árpád a múlt héten tett vizsgát a gimnáziumi tárgyakból Bécsújhelyen, a kultusz- minisztertől külön delegált nyitrai főgimnázium bizottsága előtt, mely Horváth Sándor igazgatóból, Ferenczy József és Cserhelyi Sándor tanárokból állott. A vizsgázott diák, ki különben Teheránban tartózkodik, a kérdésekre kitünően megfelelt.

A soproni kath. főgimnázium önképzőköre még szeptemberben alakult meg. Elnök lett Esső Endre VIII. o. t. alelnök Farkas Antal, pénztáros Schweifer József VIII. o. t., főjegyző Sinkó István VIII. o. t. A kör vezető tanára továbbra is Prikkel Márián, a magyar nyelv és irodalom tanára maradt.

A kör működését már meg is kezdte; ugyanis szeptember utolsó vasárnapján tartotta első gyűlését, melyen Esső Endre szép szavakban esetelte a kör célját. Azután a beérkezett művekről szóló bírálatot olvasták fel; ezek közül legtöbbben Erzsébet királynénról szólnak prózában és versben. Schweifer József el is szavalt egy beadott munkáját, «Erzsébet királynénk emlékére» cz. költeményét. Nagy hatást ért el. Volt még egy szavaltat és egy a bírálóktól meg- dícsért műnek felolvasása. Ezek után felolvasták a kör szabályait, majd Horváth Kristóf igazgató mondott néhány buzdító szót, végre pedig Prikkel Márián ve- zető tanár mondott rövid beszédet az önképzés helyes- ségéről.

Legnépesebb önképzőköre az országnak kétség- kívül a budapesti II. ker. egyet. kath. főgimnázium «Vörösmarty-kör»-e, melynek 141 tagja van. Zombory János tanár áll az élén, ifjúsági elnöke Rigler György, titkárja Kemény Dezső, főjegyzője Szily Jenő, pénz- tárosa Éberling Béla, ellenőre Szedlacek Agost, fő- könyvtárosa Patay Tibor. Érdeklődéssel várjuk, mily méretű munkásságot fejt ki az év végeig ezen hatalmas népességű önképzőkör.

A nagyváradai állami főreáliskola «Arany János- önképzőkör»-e Krüger Viktor igazgató vezetése alatt a következőkép alakult meg: Ifjúsági elnök Krüger Jenő, titkár Ujfalusy S., pénztáros Schwarz N., fő- jegyző Zinger B., könyvtáros Gergely J. — Az első önképzőköri gyűlésen Zsirkay János VII. o. t. Gabá- nyinak «Öngyilkos» cz. monológját, Gergely J. Vörös- marty «Salamon»-ját, Dutka A. Arany «Welsi Bárd- jai»-t, Grossmann J. Bartók «Ahasvér»-ját szavaltta. Ripner Dezső «Mivel emeli Zrínyi «Obsidio Sigetiana»- ját époszi magaslatra» című sikerült értekezését ol- vasta föl.

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Ha 729-nek x -dik gyökéből kivonjuk 729-nek 2. x -dik gyökének 30-szorosát, a különbség = — 81. Mennyi x értéke?

Földrajzi kérdés:

Melyik tó az Ázsiában, mely egykor tengerből volt s benne, mint a Jeges-tengerben, fókák élnek? Mindenütt magas hegységek veszik körül. Halban bővelkedik; gőzhajók járnak rajta.

Történelmi kérdés:

Mi a neve azon basának, a ki Buda várát 1686 ju- nius 24-től két hónapig védte a császári hadak táma- dásai ellen s szeptember 2-án, midőn az ostromlók behatoltak a várba, az utcai harcban esett el?

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon lepkének, a melyik a szövő lepkék családjába tartozik? Hernyói sokszor 60 cm. hosszú hernyófészkekben társasan élnek a tölgyfákon; rendes sorokban vándorolnak — innen elnevezésük — míg végre közösen bebábozzák magukat. A tölgyre ká- rosak.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő október 30.

A 41. számban közölt fejtőre kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: E kétjegyű szám 83. **Földrajzi kérdés:** Azori szigetcsoport. San-Miguel. **Történelmi kérdés:** Hektor, trójai hős királyfi. **Természetrizai kérdés:** A farkatlanok rendje; ide tartoznak: a levélbékák, vízi békák, varangybékák, varangyok és a nyelvetlenek. **Vegyvtani kérdés:** Fluor, vegyjegye Fl. **Képrejtvény:** Gül baba sírja.

Helyesen fejtették meg: Toldy Elemér, Hönigsfeld Béla, Csizsinszky Lajos, Weiller Vilmos, Burger Vilmos, Késmárky Miklós, Weinberger Arthur, Daczó János, Tonelli Sándor, Révész Sándor, Schmid Károly Pataky Lajos, Grossmann Oszkár, Gáyer Gyula, Stein, Pál, Rosenberg Ignác, Gulyás József, Gerstl Árpád, Bauer Gyula, Groesli Gyula, Gombár István, Benedek István, Windt Lajos, Simon János, Kéler Tibor, Halmi Gyula, Hellensteiner Rudolf, Piny Aladár, Denk Gusztáv, Havas Gyula, Szabó Béla, Bohrandt Lajos, Szenyovszky Ferencz, Grün József, Nyúl István, Gieczy Lajos, Kirehner Gyula, Kutlik Félix, Herresbacher Dénes, Laban Antal, Puskás Endre, Blumenschein Henrik, Weiner Hugó, Techet Károly, Nagy Vince, Szécskay Dezső, Kárász Géza, Hajdu Pál, Horváth Dezső, Weichherz Mór, Mikó József, Pickler Gerő, Adler testvérek, Rodowicz V., Gretzmacher Jenő, Gábric Ferencz, Brinn Vilmos, Acs Nagy István, Benisch Arthur, Micheletzky Vilmos, Popovics Endre, Kukuberger Henrik, Balogh Pál, Wohlstein Sándor, Halpen Jenő, Hübner János, Fiedler Kálmán, Dada András, Györke Ilona Margit, Pécz József, Miróczy Árpád, Chabada Jenő, ifj. Miróczy János, Györke Ilona.

A kitűzött könyvjutalmat, «Nala és Damajanti» cz. kötetét Györke Ilona k. a. gymn. VIII. oszt. tanuló nyerte Mezőkomáromban.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A. L. Lippa. Kívánjuk, hogy a «verbuválás» mentül jobb sikerrel járjon. A számokat a kiadóhivataltól kérje. — **H. Tibor.** Gődöllő. A kért vastechnikai mintákkal Ivánkovics kereskedése szolgálhat (IX., Soroksári-u. 31. sz.) — **H. B. Miskolcz.** Ilyen ügyekben mindig a kiadóhivataltól kell fordulnia; a szerkesztőség egyébbel van elfoglalva. — **Cs. L. Besztercebánya.** Az a kérdés, mit ért ön «dolgozatok» alatt? — **W. V. Nagykanizsa.** Most azt a rendszert követjük, hogy a tisztikarok névlistáit félreesszük és annak idején az illető önképzőkör valamelyik híréhez kapcsoljuk. Buzgalmaért fogadjunk elismerésünket. — **B. M. Késmárk.** Hektográfot minden nagyobb fővárosi papírkereskedésben kaphat, de megrendelheti az egyik ottani üzlet útján is. — **H. F. Brassó.** Elfogadtuk. — **ifj. M. J. Budapest.** Fortuna asszonyság szeszélyes ugyan, de szeszélyessége minálunk még sem megy odáig, hogy valakire kétszer rámosolygott. Türelem, fiatal barátunk. — **M. E. Chamisso-fordításában** sok az egyenetlenség, de még sincs műfordítói talentom híjával. Ontól jobbat is kaphatunk még. — **V. R. Nagyszombat.** A kérdett költemény Hugo Viktortól való, «A századok legendája»-ban foglaltatik és Káinról szól, kit egyre földöz a lelkiismeret csillaga, még akkor is, mikor a föld alá bújik előle. — **K. A. Szepsizentgyörgy.** Az önk jó székely gimnáziumából mindig voltak derék

tudósítóink; hágyon ön is nyomukba. — **D. B. Abony.** Állatorvosi akadémiához hat gimnáziumi osztály elvégzése szükséges. — **R. S. Vác.** Reiser est mort, vive Révész! A szétosztandó példányokat a kiadóhivataltól kérje. Tudósításait várjuk. — **W. L. Eger és K. F. Nagybecskerek.** Ajánlkozásukat elfogadtuk. — **P. A. Arad.** **B. Istv. S. G. Uj. R. J. Déva.** Elfogadjuk. — **B. V.** Elég néhányat, kettőt, hármat. — **K. P. Budapest.** Szívesen vesszük ezután is. — **D. M.** Ajánlata szép, de azért mi nem ollóznunk az «Előre»-ből.

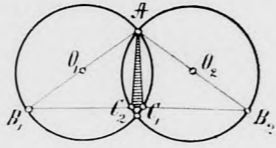
Középiskolai Matematikai Lapok.

Előfizelési ár egész évre négy korona.

Kiadóhivatal: Budapest, VI. ker., Hunyady-tér 11.

Hol a hiba? 7809

Két egyenlő sugarú körnek egyik közös pontjából, A-ból, megrajzoljuk az AO_1B_1 és AO_2B_2 átmérőket. A B_1B_2 szelő a körök C_2 és C_1 pontokban metszi. Mithogy az AC_2B_2 és AC_1B_1 az átmérők fölé rajzolt kerületi szögek, azért a szögek mindmég 90° -s így az AC_1C_2 háromszögben 2 derékszög van.

Középiskolai Matematikai Lapok.

A «Tanulók Lapja» 40. számában közölt 7801

vastechnikai eszközök

megrendelhetők

IVÁNKOVITS KÁLMÁN

BUDAPESTEN,

Soroksári-u. 31. sz. a. levő vas-, szerszám- és vasárak üzletében.

❖ Kiváratra árjegyzéket bérmentecé kátd. ❖

Önoktató nyelvmesterek bármely nyelv alapos elsajátítására a

❖ Toussaint—Langenscheidt módszere szerint ❖

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

ezimel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, valóban megírt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudniuk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van: a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszaadjuk. ❖ Egy-egy kötet ára csak 30 kr. ❖ Bérmentesítésre 5 krt kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás czéljából Akantisz és Rozsnay szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megírt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megírt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a eseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivételét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Baumann: Geistreiche Schachpartien szerint elemelve) hozzá még a budapesti millenárius mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák tanát» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Míg ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz frtha kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valóóság kincsésbányája, fizve csak 2 frt, díszkötésben 2 frt 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni.

Bérmentesítésre 25 krt kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál, Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

❖ Bárki által hirdettet új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen. ❖

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

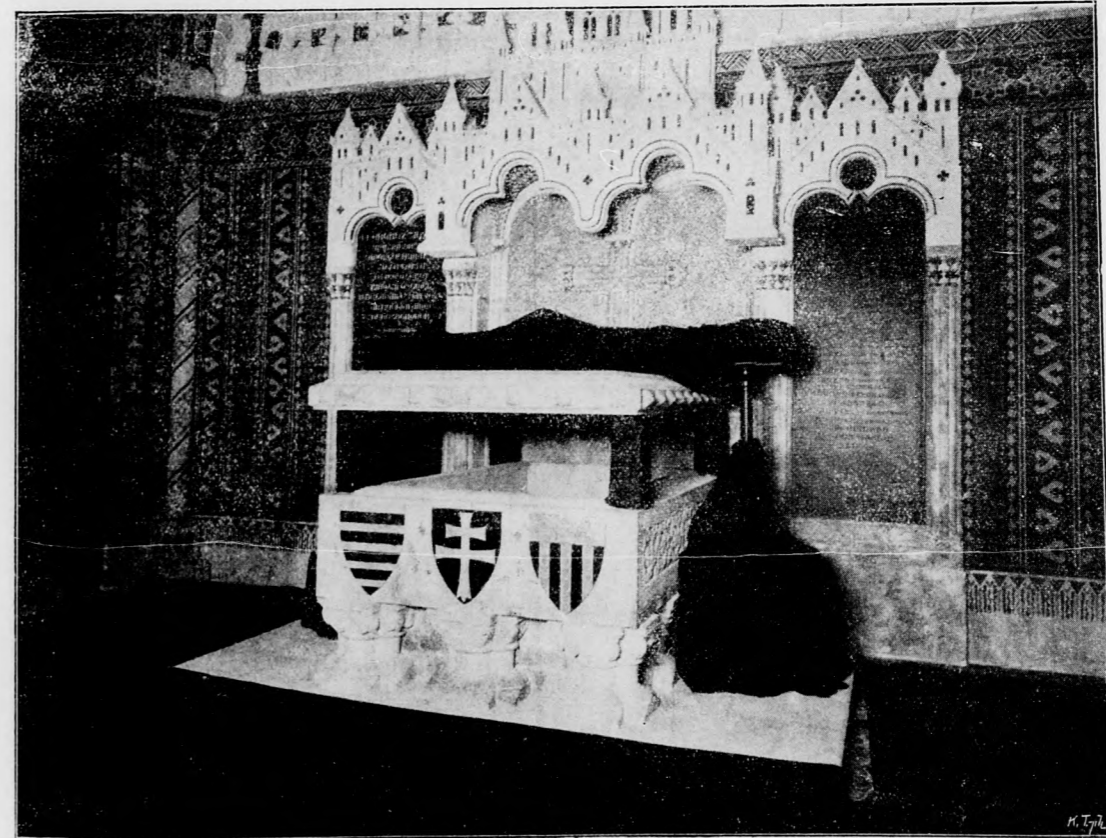
ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG :
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	gymnasziumi tanár.	KIADÓHIVATAL :
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

III. BÉLA TEMETÉSE.

Az Árpádházi királynak és feleségének esontjai megbolygatott nyugalma után végre illő temetésben részesültek. Királyunk kegye és lovagiasága lehetővé tette, hogy koronájának egykori viselője méltó sírhelyet kapott.

Még a hetvenes években történt, hogy Székes-

fehérvárott a mostani püspöki palota kertjében tudományos ásátásokat rendeztek, mert alapos volt a gyanú, hogy azon a helyen volt az a régi székesegyház, melyet Sz. István alapított, s melynek alsó helyiségébe temették királyainkat. Az ásátások eredménye meglepő volt. Kőkoporsókat és királyi esontokat találtak, a melyekről a tudományos vizsgálódás megállapította, hogy az egyik

III. BÉLA ÉS FELESÉGE, ANNA KIRÁLYNÉ SIREMLÉKE A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOMBAN, A KOPORSÓK ELHELYEZÉSE ELŐTT.